

**Norsk Vanns innspill til:
Energi- og miljøkomiteen 28. oktober 2021 vedr. Prop. 1 S (2021-2022)
fra Klima- og miljødepartementet**

Programkategori 12.20 Klima, naturmangfold og forureining:

Klimaendringene rammer vann og avløpssektoren hardt

Vann- og avløpssektoren kan tjene som eksempel på samfunnskritiske tjenester som allerede er under kraftig press som følge av klimaendringer. Økt fortetting i mange byer forsterker utfordringen. Kommuner og selskaper arbeider fortløpende med å tilpasse vann- og avløpstjenestene til den nye klimahverdagen. Ekstreme nedbørmengder, flom, havnivåstigning og tørke har utløst behov for kostbare investeringer i infrastrukturen. I tillegg er mange resipienter, som Oslofjorden, blitt mer følsomme for tilførsler av næringsstoffer, slik at renseanlegg må bygges om for å fjerne flere av disse før det rensede vannet slippes ut. For å sikre leveranse av trygt drikkevann og forsvarlig håndtering av avløpsvannet herunder overvann, må norske kommuner investere 332 milliarder kroner i infrastruktur for vann og avløp frem mot 2040. Om lag 20 prosent av behovet kommer som følge av etterslep i vedlikehold, de øvrige kostnadene fordeler seg på naturlig utskiftning i den neste 20-års perioden, myndighetskrav og klimatilpasninger. Investeringer knyttet til et eventuelt påbud om fjerning av nitrogen ligger ikke inne i dette tallet, og vil komme i tillegg. Klimaendringer og behovet for tilpasning vil påvirke vanlige folks økonomi og lokalsamfunns mulighet til å skape nye arbeidsplasser. Derfor må også regjeringen jobbe målrettet og koordinert med klimatilpasninger.

Programkategori 12.20 Klima, naturmangfold og forureining:

Utslipp fra avløpsanlegg

Oppnådde rensresultater fra mange av avløpsrenseanleggene har over tid dessverre ikke vært i overensstemmelse med kravene som følger av utslippstillatelsene fra Statsforvalteren. Miljødirektoratet ba i 2019 og 2020 statsforvalterne om å skjerpe praksis overfor kommuner med å stille krav til sekundærrensing for utslipp som omfattes av forurensningsforskriften kap. 14, med en frist for gjennomføring på 7 år. Fristen for å innføre minst primærrensing gikk ut i 2015, hvilket betyr at anlegg som ikke har innført dette ennå, bryter forurensningsforskriften.

Dette representerer et betydelig taktskifte på avløpsområdet. I tillegg betyr den negative utviklingen i Oslofjorden (jf. «*Heilskapleg plan for Oslofjorden*») at mange kommunale renseanlegg nå må forberede seg på å utvide renseprosessen til å omfatte også nitrogenfjerning, noe som medfører et ytterligere investeringsbehov, og et mer krevende tidsløp for å få på plass. Presset i bygg- og anleggsbransjen betyr begrenset tilgang på kapasitet og kompetanse for å få gjennomført de nødvendige tiltakene på en rasjonell og kostnadseffektiv måte, og som samtidig kan sikre bærekraftige løsninger for fremtiden.

På oppdrag fra HOD har FHI opprettet et program for teknologiutvikling i vannbransjen. Dette gjelder imidlertid bare for vannforsyning. Behovet og potensialet for teknologiutvikling er minst like stort på avløpsområdet, og med de betydelige investeringene som skal gjøres i årene fremover, er det avgjørende med innovasjon og utvikling også på dette området.

Med de kraftige virkemidlene som statsforvalteren nå tar i bruk, tvinges i praksis kommunene til å prioritere tiltak på avløpsområdet først. Dette skjer i en situasjon der utfordringene med den kommunale vannforsyningen også er betydelige. Mange kommuner kan dermed se seg tvunget til å måtte prioritere innsatsen på ett område, dels på grunn av begrenset gjennomføringskapasitet, dels fordi det vil være politisk krevende å øke gebyrene tilstrekkelig for å kunne finansiere både vannforsyning og avløp på samme tid.

Vi er kjent med at det bare i Viken fylke skal lages 40 nye utslippstillatelser. I tillegg har Norsk Vann tidligere adressert behovet for å oppdatere avløpsbestemmelsene i forurensningsforskriften overfor

Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet, uten at dette er gitt prioritet. Det haster derfor å få på plass både rammeverket som skal til og den nødvendige kompetansen og kapasiteten hos staten for å følge opp dette.

Norsk Vann ber derfor Stortinget om at program for teknologiutvikling i vannbransjen (HOD kap. 714 Folkehelse. Post 60 kommunale tiltak) også må gjelde avløpsområdet. I 2022 er det behov for 25 millioner kroner i denne ordningen, i løpet av 2024 bør ordningen være økt til 75 millioner kroner.

Videre mener Norsk Vann at Stortinget må be regjeringen må sette av økte ressurser til sentralt og regionalt nivå for å sikre tilstrekkelig kapasitet og kompetanse, for å følge opp det viktige avløpsområdet i årene framover.

Kap. 7 Oppfølging av oppmødningsvedtak nr. 9 14 juni 2017:

Fragmentert og ufullstendig regulering av overvann

Mer ekstremnedbør kombinert med økt fortetting fører stadig hyppigere til skader på bygninger og infrastruktur. Uten forebyggende tiltak, forventet Overvannsutvalget i sin utredning NOU 2015:16 at de totale skadekostnadene i løpet av de neste 40 årene blir i størrelsesorden 45 til 100 milliarder kroner. Den samfunnsøkonomiske gevinsten av forebyggende tiltak er følgelig stor. Det statlige regelverket må tilrettelegge for nødvendige overvannstiltak. Det haster å avklare ansvaret for å etablere forebyggende tiltak og hvordan de skal finansieres. Det er også behov for å avklare ansvaret for skader som likevel vil oppstå.

KMD og Miljødirektoratet har foreslått at kommunen gis større myndighet til å pålegge huseiere å gjøre tiltak. Ofte kan det imidlertid være mer formålstjenlig at kommunen tar ansvaret for å etablere de forebyggende tiltakene. Det forutsetter imidlertid at kommunen gis en anledning til å finansiere dette arbeidet gjennom gebyr fra de som har nytte av tiltakene (overvannsgebyr).

Norsk Vann ber om at Stortinget setter av tilstrekkelige ressurser til å følge opp forslagene i NOU 2015:16, med særlig fokus på ansvar og finansiering av overvannshåndteringen, herunder å utrede spørsmålet om ansvar for skader.

Ikke spesifisert kapittel eller programkategori:

Behov for fremtidsrettede rammebetingelser for slam og biogass

Utkast til revidert gjødselvereforskrift ligger fortsatt til behandling i departementene, etter at arbeidet startet første gang i 2010. Når kommunene nå skal investere store summer i nye renseanlegg, er det avgjørende at en så sentral del av rammevilkårene er avklart. Vannbransjen har en viktig rolle i den sirkulære økonomien. Mengde fosfor i avløpsvannet tilsvarer 10% av det totale fosforbehovet i norsk landbruk. Skal en større del av dette potensialet realiseres må rammevilkårene stimulere til at ressursene i avløp og slam, slik som nitrogen, fosfor, organisk materiale, biogass og varme, kan inngå i den sirkulære økonomien. Avklarte rammevilkår er i tillegg avgjørende for de investeringsbeslutninger som skal gjøres, for store prosessanlegg som skal fungere i mange 10-år fremover.

Norsk Vann ber Stortinget om å gi bransjen fremtidsrettede rammebetingelser for utnyttelse av biogass og slam fra avløpsrenseanlegg som en ressurs, som del av Norges satsing på en sirkulær økonomi. Bransjen har i lang tid ventet på en revidering av gjødselvereforskriften, og ber Stortinget etterspørre dette arbeidet i regjeringen.